

Мащенко М.А.

д.е.н., доцент,

завідувач кафедри економічної теорії та економічної політики,

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

**МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ІНВАЙРОНМЕНТАЛЬНОЮ
БЕЗПЕКОЮ ДЕРЖАВИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ**

На сучасному етапі в Україні розроблено та впроваджено основні елементи економічного механізму природокористування та природоохоронної діяльності. Найважливішими з них є:

- плата за забруднення навколишнього середовища;
- система плати за спеціальне використання природних ресурсів (вода, ґрунти, ліси, біологічні тощо);
- відшкодування шкоди, заподіяної порушенням екологічного законодавства.

Основна роль економічного механізму регулювання природокористування – забезпечення режиму ефективного використання природних ресурсів з метою підтримки і приросту економічного добробуту суспільства та мінімізації збитків навколишнього середовища.

Система організаційно-економічних та правових заходів для запобігання економічних загроз є механізмом забезпечення інвайронментальної безпеки [1].

Елементами механізму забезпечення інвайронментальної безпеки є:

- економічний аналіз і моніторинг навколишнє середовище,
- розробка максимально допустимих значень еколого-економічних показників,
- протистояння держави з внутрішніми і зовнішніми загрозами.

Механізм інвайронментальної безпеки може працювати ефективно тільки тоді, коли виконуються необхідні умови: комплексність, яка враховує всі ознаки загроз безпеці; системність з урахуванням впливу внутрішніх і

зовнішніх загроз на безпеку; варіантність, що призводить до розробки сценаріїв вирішення конфліктів і розвитку дискусій у суспільстві; вжиття заходів для захисту життя і здоров'я людини; моніторинг заходів соціального захисту.

На рис. 1 представлено механізм інвайронментальної безпеки. Об'єктом інвайронментальної безпеки є соціально-екологічні та економічні системи в різних масштабах і рівнях (країна, регіон, бізнес, природний комплекс і зв'язок між ними), тобто вся еколого-економічна система та еколого-економічні відносини в рамках цієї системи.

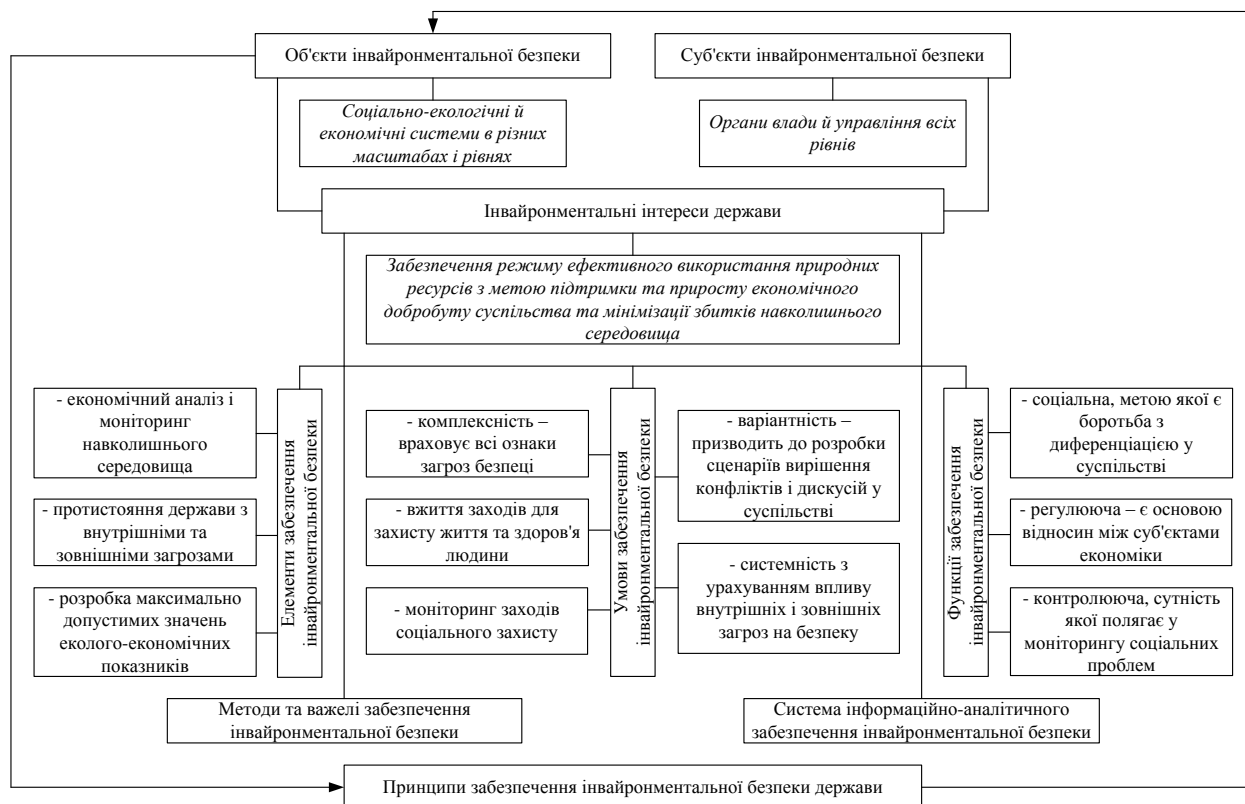

Рис.1. Взаємозв'язок елементів механізму забезпечення інвайронментальної безпеки держави (авторська розробка)

Необхідним є вибір таких еколого-економічних інструментів, які є адаптованими для національної економіки, що дозволить знизити втрати від використання природних ресурсів, а також забезпечить відтворення природних ресурсів в економіці.

Отже, основними інструментами комплексного механізму формування та реалізації державної політики у сфері безпеки соціально-еколого-економічних

систем є такі [121, с. 82]: екологічне законодавство; стратегії, програми, плани щодо соціального розвитку й охорони довкілля; дозвільна система в екологічній сфері; екологічна експертиза й оцінювання впливу об'єктів екологічної експертизи на стан навколишнього природного середовища; екологічний аудит, системи екологічного управління, екологічне маркування; соціальне й екологічне страхування; технічне регулювання, стандартизація й облік у сфері охорони довкілля, природокористування та забезпечення екологічної безпеки держави; освіта та наукове забезпечення формування і реалізації державної соціально-екологоорієнтованої політики; соціальний захист і контроль у сфері охорони навколишнього природного середовища; міжсекторальне партнерство та міжгалузева співпраця в питаннях соціального розвитку й охорони довкілля; «Гарячі» лінії із соціальних і екологічних питань в органах державної влади на всіх рівнях; конференції, лекції, дослідження, опитування, реклама, висвітлення у ЗМІ та Internet соціальних і екологічних проблем та шляхів їх вирішення; податки, пільги, субсидіювання, кредитні ставки, митні тарифи, норми амортизації для стимулювання екологобезпечного виробництва та впровадження екологобезпечних технологій; міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища та забезпечення соціальної безпеки.

Екологічна проблема – це одна з глобальних проблем, яка полягає в погіршенні екологічного стану навколишнього середовища, рішення якої повинно відбуватись у масштабі всієї планети. Виділяють наступні екологічні проблеми: атмосферні, водні, геолого-геоморфологічні, ґрунтові, біотичні, комплексні (ландшафтні).

Список літератури

1. Машченко М.А. Теоретичне обґрунтування сутності економічної категорії «інвайронментальна безпека». *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. № 60. С. 49-55.
2. Карташов Є. Г. Державне управління стійкістю регіональних еколого-економічних систем : теорія, методологія, практика : монографія. Київ :

ТОВ «ДКС Центр», 2015. 378 с.